

Treskoposten

**GABRIEL SCOTT
daene 2015
29. og 30. august**

Lørdag - 29. august

Festkveld i aulaen ved Lillesand Ungdomsskole (på Møglestu)

Kl. 19.00 Åpning
v/ordfører Arne Thomassen.

De som "skapte" Sørlandet.
Foredrag ved forfatter og lokalhistoriker Jostein Andreassen.

"Hesnes Brothers"
underholder med sang.

Den tradisjonelle fiskesuppa
serveres med påfølgende kaffe.

Auksjon av gamle, samt salg av
nye Gabriel Scott-bøker.

Inngangspenger kr. 300,-
Medlemmer kr. 250,-

Søndag - 30. august

Høvåg kirke Kl. 19.00

Kveldsgudstjeneste med
Scott-preg i Høvåg Kirke.

Sogneprest
Anne Bjørnholmen Øvensen.
Refleksjoner over
Gabriel Scotts bok Hyrden

Sang/musikk ved Jon Kleveland.

Opplesning.

Etter gudstjenesten blir det bekransning av Scott-varden utenfor kirken.

Andre arrangementer

Følg med i avisene og på
www.gabrielscott.no

Der Scott skrev "Helgenen"

Harde Johannessen, Ingjerd Modal, Arne og Berit Henriksen var med på Selskabets tur til tyske Dinkelsbühl i mai, hvor de gikk i Scotts fotspor, her er de i Haymarsturm der Gabriel Scott skrev "Helgenen" i 1936.

Klassesett av "Fant" / "Josefa"

Gabriel Scott Selskabet gir klassesett med 32 eksemplarer av nyttingen av romanene "Fant" og "Josefa" til ungdomsskoler og videregående skoler. Her mottar Line Folkedal Trondsen og Liv Charlotte Bjørnsen ved Sam Eyde vgs skolens klassesett.

Selskabets leder har ordet

Side 2-3

Mottok klassesett av Scott-bøker

Side 4

Velkommen til årets Scott-dager

Side 5

"De vergeløse" som tendensroman

Side 6-9

Scott-dikt fra krigstiden

Side 11

Scott-venner i Dinkelsbühl

Side 12-15

ISSN 1504-730X

Redaktør:

Stein Gauslaa
mob. 908 76620
stein.gauslaa@agderposten.no

Journalister:

Kirsten og Thor E. Hanisch

Forsendelse:

Arnhild T. Egeland
mob. 481 33268
arnhegel@gmail.com

Layout/trykk: Trond Print Design as

Styret i Gabriel Scott Selskabet

Leder:

Anders Bjørnholmen
mob. 986 67724
signeanders@gmail.com

Styremedlemmer:

Martin Birkeland
mob. 906 14729
martbirk@broadpark.no

Harde Johannessen, mob. 907 59519
hardej@hotmail.com

Peer Rødal Haugen
mob. 992 61422
post@peers.no

Stein Gjulem
mob. 909 45717
steingjulem@hotmail.com

Vararepresentanter:

Björg Adine Michalsen,
mob. 901 57330
bjorgmic@online.no

Ingjerd Modal
mob. 415 24671

Webansv.: Arthur Myhre Scott
mob. 415 39789
icelandairwaves@gmail.com

www.gabrielscottselskabet.no
www.gabrielscott.no

Forlaget:

Peer Rødal Haugen, 4870 Fevik
Forlagsansvarlig
mob. 992 61422
post@peers.no

Eva Kristiansen, 4885 Grimstad
Kommisjonsansv.
mob. 995 02525
eva@aktivinvest.no

Arne Henriksen
mob. 909 56054
arne@agderfly.no

Arrangementskomité:

Signe Bjørnholmen, mob. 958 81824,
May Finckelsen, mob. 917 33868,
Jens Stien, mob. 415 88843,
Jorun Vatland mob. 481 59741

Valgkomité:

Signe Bjørnholmen, leder,
Ingjerd Modal, Elisabeth Dobey

Lederen har ordet

Kjære medlemmer og venner av Gabriel Scott selskabet!

Kalenderen viser oss at det er Olsok. Det er sommer på Sørlandet. Gradestokken viste i dagmorges 14 grader. Det regner kraftig fra nordøstlig kant. Katten sitter på bryggerhustrappa. Den tar ikke turen over til hustrappa der jeg står. Vi får vente til regnet har lettet med å "hilse god morgen", tenker vi begge to. Det er stille i Blindleia, det ser ut som om båtturistene de siste dagene har fått nok av båtlivet, og er på vei hjem.

Når jeg tar et blikk på kalenderen min, ser jeg at det har vært aktivitet i Gabriel Scott Selskabet denne våren. Årsmøtet den 19. mars ble avholdt i Lillesand Folkebiblioteks lokaler også denne gangen.

Det er hyggelig at mange av våre trofaste medlemmer kommer på årsmøtet, men vi ser gjerne at flere stiller opp. Det er på sin plass å rette en stor takk til medlemmene av styret og komiteene som påtar seg vervene, de fleste som gjenvælger.

Forlaget eller bokutvalget er aktive og produktive. I løpet av fjoråret ble det hele ni bokutgivelser, det er ny rekord. I løpet av inneværende år vil det også bli lansert nye utgivelser. Alle Scotts tidligere bokutgivelser er nå digitalisert. Det samme gjelder en del av Scotts artikler og innlegg funnet i diverse hefter og publikasjoner. Dette vil vi forhåpentligvis kunne lese i kommende "sanketeiner".

Det er bare mangel på finansiering som gjør at ikke hele Scotts forfatterskap er utgitt på nytt. Dessverre har vi fått avslag på søknader om pengestøtte til nyutgivelser. Vi må derfor i fremtiden glede oss til utgivelsene som kommer etter hvert som økonomien tillater det. Det er på sin plass å rette en stor takk til bokutvalget for den dugnadsinnsatsen de gjør.

Årsmøtet ble avsluttet med et kåseri av Torbjørn Ribe om Lillesanderen Kristian Lofthus som Scott omtaler i boka Jernbyrden.

Scottrommet på biblioteket

Siden forrige Treskopost, som ble sendt ut før årsmøtet i mars, kan nevnes noen av de aktiviteter hvor Selskabet har deltatt. Dugnadsgruppa, som i samarbeid med Lillesand Folkebibliotek har jobbet med Scott-rommet og boksamlingen, har vært aktive i vår. Tøtta Mollestad laget en vakker utstilling i biblioteket der Scotts bøker med lokal tilknytning ble presentert.

Biblioteket fikk en henvendelse fra Hotel Norge i Lillesand om å samarbeide om enkelte arrangementer. Selskabet ble invitert med. Resultatet er at dugnadsgjengingen sammen med biblioteket og hotellet har avholdt to arrangementer under mottoet "Sammen for kultur".

Den 23. april med kåseri i biblioteket av Jostein Andreassen. Han fortalte om tildragelser og hendelser fra tidligere Kvanneid Pensjonat i Høvåg, der blant annet Scott og Krag ofte hadde bodd. Et vellykket og godt besøkt arrangementet som ble avsluttet på Hotel Norge med fiskesuppe.

Jostein Andreassen

Under årets LillesandsDa'er fikk vi et tilsvarende arrangement. Publikum ble invitert til omvisning i bib-

lioteket der de fikk se utstillingen av Scotts bøker med lokal tilknytning. Samtidig fikk publikum se Scottrommet og boksamlingen. Vi kjørte så til Brekkestø, der fikk vi orientering om stedet, omvisning og opplesning ved Ingjerd Modal. Scott oppholdt seg og har karikert og beskrevet Brekkestø i flere av sine bøker. En stor takk til Tøtta Mollestad for utstillingen og til Ingjerd Modal for omvisning og opplesning. Et godt besøkt arrangement som ble avsluttet med lunch på Hotel Norge.

Det har ikke vært for mange smei-gedager hittil denne sommeren. Et grågåspar har likevel klekket ut sju unger her på holmen. I morgentimene i dag har de gått og beitet på jorden til naboen. Ungene er alt flygedyktige. Det minner meg om at høsten nærmer seg, og at grågåsa flyr mot sør. Men før høsten kommer, er det en del som skal forberedes. Teiner og garn til høstfisket må overhales og bøtes. Fra skytebanen høres det at skytetreningen til årets jakt sesong er i gang.

Det er nå det er tid for å forberede høstens komme, med aktiviteter i mange varianter. Høsten for Selskabet innledes med at de tradisjonelle Gabriel Scott-dagene arrangeres siste helg i august.

I aulaen ved Lillesand Ungdomsskole blir det **festkveld lørdag 29. august**. Jostein Andreassen har alltid noe nytt å fortelle om vennene Scott og Krag. Hesnes Brothers med sine friske mannsstemmer blir igjen å høre. Fiskesuppe og sosialt samvær hører også med til denne kvelden.

Søndag 30. august er det "Scott-gudstjeneste" i Høvåg Kirke. Prest denne kvelden er vikarierende prest i Herefoss og Vegusdal, Anne Bjørnholmen Øvensen.

Jon Kleveland er mest kjent som organist, sanger, komponist og dirigent. Han vil gi oss musikalske innslag fra eget repetoar, og gi oss tonefølge til fellessanger. Dagene avsluttes tradisjonelt ved å legge ned krans ved Scott-

Hesnes Brothers

varden utenfor Høvåg Kirke. Dere vil finne detaljert program i denne Treskoposten.

Velkommen til årets Gabriel Scott-dager.

Beste hilsen
Anders Bjørnholmen

Scott-varden utenfor Høvåg Kirke.

Omvisning i Brekkestø, Ingjerd Modal forteller. Foto: LillesandsPosten

OPPFORDRING! For rask kommunikasjon med Selskabets 469 medlemmer om nye arrangementer m.v., mail da inn din e-postadresse til Peer Rødal Haugen, post@peers.no

Mottok klassesett av “Fant” og “Josefa”

Gabriel Scott Selskabet har bestemt seg for å gi klassesett (32 eks) av Gabriel Scotts «Fant» og «Josefa» (to romaner i ett bind) til skoler hvor lærere forplikter seg til å bruke dem i undervisningsopplegg. Tilbudet er blitt tatt godt imot ved flere skoler, og tre skoler har takket ja. og fått sine klassesett. Det er Grimstad ungdomsskole, Fevik skole (ungdomstrinnet) og Sam. Eyde videregående skole. Selskabet håper flere vil takke ja etterhvert.

– Disse to bøkene tror vi vil kunne fungere på tvers av flere fag, dersom en velger tverrfaglige opplegg, og ikke en rein norsk-/litteratur-tilnærming, uttaler forlagssjef i Gabriel Scott Selskabet, Peer Rødal Haugen.

– Mulighet tilknytningspunkt kan være lokal historie og geografi, bostedsløse, undertrykking og trakasering, voldtekt og overgrep, ensomhet, menneskeverd og menneskesyn. Scott er i det hele tatt forbausende aktuell i de tema han behandler i bøkene sine.

Folk i landsdelen vet for lite om sørlandets kanskje største dikter, Gabriel Scott. Foreningen med eget forlag, Gabriel Scott Selskabet, som har som mål å gjøre Scotts forfatterskap bedre kjent, vet en del om hvordan det står til.

– Både i bokhandlerbransjen og i skoleverket er kunnskapsløsheten stor, og det prøver vi å gjøre noe med, ved å trykke bøkene på nytt og gjøre dem tilgjengelig. Uten at bøkene er å få tak i er det vanskelig å fange folks interesse, understreker Haugen.

– Når vi nå gir skolene dette tilbudet, håper vi at flere får øynene opp for forfatterskapet, som i alt for stor grad har kommet i skyggen av Hamsum og Ibsen. Scott fortjener en plass i dette selskapet. Dessverre er også lokale kulturmyndigheter lite opptatt av å holde fram Scott som en betydelig forfatter, ved at man så langt ikke har funnet prosjektet verdig til noe støtte. Derfor drives hele utgivelsesarbeidet på ideell basis.

Haugen har denne historien fra en telefonsamtale med en av Oslos største bokhandler:

– Det var en telefonbestilling, og vi snakket litt frem og tilbake om flere Scott-bøker, da hun fra bokhandelen plutselig stoppet opp og sa: «Forresten, jeg snakker kanskje med forfatteren selv?» Dessverre, eller heldigvis, ble jeg så satt ut at jeg ikke svarte annet enn et høflig «nei, han er død for mange år siden». Men historien sier noe om opplæringsbehovet.

som har fått 32 bøker gratis, dersom en vil vite mer hva skolene selv tenker om tilbudet og hvordan de vil følge det opp i undervisning.

Grimstad ungdomsskole:
Sonia Nakbi og Anne Gunn Lovisenro

Sam. Eyde vgs:
Liv Charlotte Bjørnson og Line Folkedal Trondsen som er bibliotekar ved skolen.

Grimstad ungdomsskole: Sonia Nakbi (t.v.) og Anne Gunn Lovisenro (t.h.)

Følgende lærere er kontakter på skoler

Sam. Eyde vgs: Liv Charlotte Bjørnson (t.h.). Line Folkedal Trondsen er bibliotekar ved skolen.

Velkommen til årets Scott-dager

Årets Gabriel Scott-dager går av stabelen 29. og 30. august med festkveld lørdag i auditoriet på Lillesand ungdomsskole kl. 19.00 og gudstjeneste i Høvåg kirke søndag kl. 19.00. Gode og spennende programkrefter og en masse hyggelige folk i godt lag borger for to flotte dager preget av Scotts forfatterskap. Stadig er det nye interesserte Scott-lesere som melder seg inn i Gabriel Scott Selskabet, og etterspørselen etter bøkene kommer fra det ganske land. Spesielt velkommen til medlemmer og andre som ikke akkurat bor i nærområdet til Lillesand. Det er alltid kjekt å møte Scott-entusiaster fra «fjerne strøk». Vi håper og tror at også årets Scott-dager vil være til inspirasjon for nye og gamle lesere.

FRA GSS, forlaget.

Vi lanserer to nye bøker til Dagene. Det er først og fremst Camilla Dyring, som GSS gir ut for første gang. Jaktjournalen har vært utsolgt en stund, og kommer nå i ny utgave, som paperback. Et nytt opplag av nå utsolgte Fugl Fønix skal også være på plass til Dagene. Kom til bokstanden på festkvelden og benytt medlemsrabatten din til å handle gode bøker til deg selv eller til gaver. Kanskje vanker det også et godt festkveldstilbud...

LØRDAG 29. AUGUST

FESTKVELD KL 19.00, LILLESAND UNGDOMSSKOLE

Ordfører ARNE THOMASSEN • Foredrag ved JOSTEIN ANDREASSEN, forfatter og lokalhistoriker • HESNES BROTHERS, sang • Auksjon på gamle Scott-bøker • Boksalg, bl.a. nyutgivelser av Camilla Dyring og Jaktjournalen • Tradisjonell fiskesuppe og kaffe med kake i pausen • ENTRÉ 300,- (medl. 250,-)

SØNDAG 30. AUGUST

KVELDSGUDSTJENESTE KL 19.00, HØVÅG KIRKE

Sogneprest ANNE BJØRNHOLMEN ØVENSEN • Opplesning • Sang og musikk ved JON KLEVELAND • Kollekt ved utgangen • Bekransning av Scott-varden

Gabriel Scotts *De vergeløse* som tendensroman: En litterær analyse

Av Matias Hodne Hanisch

Introduksjon

De vergeløse er en tendensroman av Gabriel Scott som omhandler barnevernsinstitusjonen i mellomkrigstiden i Norge. Da boken kom ut i 1938 vakte den stor oppsikt. I Arbeiderbladet var overskriften på anmeldelsen «Redslene bak samfundets dører» (Dahl 260). I et brev til Harald Grieg i Gyldendal høsten 1938, skriver Scott om romanen han holder på å ferdigstille: «Den indeholder (i romanform) en voldsom anklage mot samfundet og alle de medskyldige, som sitter med hendene i fanget og tier» (Slettan). I sitt etterord til romanen skriver Svein Slettan: «*De vergeløse* ... er blant de tendensromaner som har satt tydeligst spor etter seg i Norge» (Slettan). I romanen retter Scott en kraftig kritikk mot samfunnets behandling av disse «vergeløse», barnehjemsbarna. Hva var det som gjorde *De vergeløse* til en så suksessfull samfunnskritisk roman? Denne litterære oppgaven vil utforske de språklige virkemidlene Scott bruker for å kritisere samfunnets behandling av barna i *De vergeløse*. Hovedkilden for denne analysen er den første utgaven av *De vergeløse* fra 1938 gjenutgitt i digitalt format av det norske språk- og litteraturselskap.

Begrepet tendensroman kommer fra det latinske ordet *tendere*, som kan oversettes til «å anklage» (Wikipedia). Det er nettopp dette Scott gjør i *De vergeløse*. Gjennom skildringen av barnehjemmet på Flugum trekker Scott frem og kritiserer forholdene på norske barnehjem. Romanen har et klart mål om å påvirke og oppfordre til endring i samfunnet. Den sentrale kritikken i romanen er rettet mot barnevernsinstitusjonen i bokens samtid. For dagens norske lesere vil ikke dette området være like relevant, men temaer som barnemishandling og omsorgssvikt er fortsatt aktuelle. For å stimulere til holdningsendringer må en tendensroman engasjere leseren. For å oppnå dette utnytter Scott den retoriske appellformen *pato*s; han appellerer til leserens følelser. Det er tre hovedkategorier av følelser Scott skaper hos leseren: sympati og medlidenhet for barna på barnehjemmet; sinne mot de ansvarlige

for omsorgssvikten; og skyldfølelse og skam hos leseren som føler seg medskyldig på grunn av delaktighet eller passivitet. Kombinasjonen av disse elementene gjør *De vergeløse* til en gripende og sterk historie.

De vergeløse er en skildring av forholdene på barnehjemmet på Flugum gård. Vi følger gutten Albert som blir tatt fra moren sin og satt på Flugum barnehjem. Albert og de andre barna har det ikke godt på barnehjemmet. Barna blir satt til hardt gårdsarbeid, får lite mat og lite omsorg. De får heller ikke gå på skolen. Disiplinen er streng, ofte med fysiske straffemetoder. Mishandlingen og de dårlige kårene på barnehjemmet blir oversatt av samfunnet og autoriteter. Alle opptøyer og rømningsforsøk blir hardt straffet. Barnehjemsbarna synker ned i en deprimerende og mørk tilværelse, det er ikke mye håp igjen for dem. Til slutt ender likevel boken med at faren til en av guttene, en sjømann, griper inn og henter noen av barna ut fra barnehjemmet og tar saken videre til myndighetene.¹

Analyse

De vergeløse er en historie full av lidelse og elendighet. Tittelen henspiller at dette handler om de aller minste og mest sårbare. Det handler om barn som ikke har en verge. Ingen til å beskytte dem. Ingen til å gi dem kjærlighet og omsorg. Fordi den handler om et slikt tema blir *De vergeløse* en veldig emosjonell bok. Derfor blir sympati og medlidenhet sentrale følelser hos leseren av boken. Gabriel Scott bruker en rekke virkemidler for å skape og bygge opp under disse følelsene.

Vi følger den unge gutten Albert gjennom hele boken. Fortellingen blir skrevet fra en personal synvinkel i tredje person. Gjennom introspeksjon får vi innblikk i hans tanker og følelser. Vi følger ham gjennom mange vonde episoder, men også noen lyspunkter. Vi føler med Albert i det vonde og det gode. Det gjør at vi som lesere blir sterkt knyttet til Albert. Scott fremstiller ham fra begynnelsen av boken som et offer og en litt stakkarslig gutt. Hjemme blir han et offer for morens utsvevende livsstil. Han og moren

Matias Hodne Hanisch

lever i dårlige kår. Han har ingen ordentlige venner og trives ikke på skolen. Når moren blir arrestert og vergerådet griper inn er det Albert som ender opp som offeret. Scott bygger derfor tidlig en sympati for Albert; han er jo bare et barn og er ikke ansvarlig for situasjonen sin.

Svein Slettan skriver i sitt etterord til *De vergeløse*: «karakteristisk [for tendensromanen] er den nærgående framstillingen av urenlighet, stank, uappetittlig mat, sår og kroppslig forfall, sammen med framheving av dyriske trekk ved mennesker. Slike motbydelige inntrykk får særlig krass virkning når de knyttes til brutalitet mot barn.» (Slettan).

Disse skildringene av elendighet går igjen i hele oppholdet på Flugum. Sult er et av de sympatiskapende elementene i historien. Når Albert bor hjemme med moren får han ganske lite mat, han går ofte sulten på skolen. På barnehjemmet blir det mye verre. Barna får altfor lite mat. De får som regel ett til to måltid om dagen med mager kost. Det tøffeste for Albert er når han må gå «like fra sengen i åkeren uten så meget som en brøds kalk å gå på.» (Scott 37). Urenligheten som skildres bidrar til samme effekt. Når det kommer folk til gården blir barna sendt ut i skogen eller fjøset fordi det stanker av dem og de så ikke ut.

¹ Gabriel Scott valgte å utelate den lykkelig avslutningen med sjømannen som hentet barna fra andre utgave av *De Vergeløse* som utkom i 1946.

«De så ikke ut som menneskeavkom, men som byttinger² eller noe slikt», skriver Scott når han skildrer barnas manglende hygiene og fysiske skavanker (Scott 77). Barna får nesten dyriske trekk. Scott gir mange av barna fysiske mangler og lidelser, både medfødte og pådratte, som følge av de dårlige kårene. Cato, en liten gutt på 8-9 år lider av en slags leddsykdom: «Han var som et lite slangemenneske, kroppen og lemmene var som av gummi og kunde bukke sig alle veier, han kunde ikke snakke, han kunde ikke stelle sig, men måtte passes omtrent som et spebarn.» (Scott 38). Leseren får sympati for ham, men blir også glade i ham fordi alle de andre barna er så glade i ham.

«Olegutten» har også et uspesifisert handikapp: «han var også merkverdig skapt, det var ikke noen skrott på ham likesom, bare et lite feste for lemmene – et slags nav som det er på et vognehjul og som armer og ben hang fast i.» (Scott 87). «Olegutten» kan heller ikke kommunisere på normal måte.

Noen av de andre guttene på Flugum har lidelser som sannsynligvis kommer av de dårlige forholdene. Vi har Lasse som går under navnet «Flasselasse», fordi han har en hudsykdom, og Peter som ofte væter sengen. Til slutt har vi bokens hovedperson som «blingser». Utenom Albert, er det disse barna vi får høre mest om på Flugum. Vi får inntrykk av at nesten alle barna har forskjellige lidelser eller sykdommer. Dette forsterker inntrykket av barna som hjelpeløse og «vergeløse». Leseren vil naturligvis føle enda mer sympati og medlidenhet når barna framstilles på denne måten.

Alle disse lidelsene og beskrivelsene av nød og elendighet resulterer i at barna får noen dyriske trekk; de blir på en måte umenneskeliggjort.

Denne framstillingen av barna kan skape antipati og en slags avsky for barna, som igjen kan føre til at leseren distanserer seg litt fra barna. Dermed kan det redusere leserens sympati og medlidenhet for dem.

Scott motvirker dette ved å humanisere barna. Scott viser at barna på Flugum på mange måter er akkurat som andre barn. Vi finner noen episoder der barna får lov til å være barn; de får leke slik som andre barn. På Søndag ettermiddag får de av og til leke litt. Det morsomste de gjør da er å spille fotball. Scott skildrer gleden og spenningen i fotballspillet. Guttene får lov til å herje som andre gutter: «[Gut-

tene] karet og rakte med benene sine og spente kanskje krok for hverandre og trillet i koll bortover bakken. Jo visst hadde de moro iblandt!» (Scott 72).

I øyeblikket får de lov til å glemme sitt strev og sine bekymringer.

Et annet av lysglimtene i romanen er når Albert leser et eventyr for de andre gutten på soveværelset. Gutten blir helt dratt inn i eventyrets verden, de «blunket ikke, svelgjet ikke – hvert ord gikk rett inn i dem.» (Scott 31).

Guttene på barnehjemmet blir kanskje enda mer oppslukt enn andre barn fordi de ikke har hørt mange eventyr før. Guttene finner også på skrøner og tøys når de voksne er utenfor rekkevidde. «Jakob Drittgutt» var spesielt flink til å herme. Når guttene var på soveværelse kunne han herme etter både mor og far på Flugum.

«Den vesle skøieren, som bodde i ham og som så sjelden våget sig frem, den virkelige Jakob, spratt ut og blev fyr og flamme mellom dem.» (Scott 75).

Disse episodene normaliserer barna; de har de samme drømmer og behov som andre barn. De positive episodene, i den ellers mørke tilværelsen, gjør karakterene mer menneskelige. Som lesere knytter vi sterkere bånd til karakterene når vi følger dem i både medgang og motgang. Vi kan også lettere identifisere oss med en tilværelse hvor ikke alt er mørkt.

Nå må det nok sies at *De vergeløse* i hovedsak er en mørk og dyster roman, fordi den behandler et så alvorlig tema.

Dette resulterer i at romanen ofte skaper negative følelser. Sinne kan være en kraftig følelse som stimulerer til handling. Det er en av følelsene Scott bruker for å engasjere og gripe leseren. All uretten som begås mot barna kan naturligvis vekke en følelse av sinne og urett hos leseren. Med tanke på at Scotts sympatiske fremstilling av barna vil leserens sinne bli ytterligere forsterket; vi blir sinte når karakterene vi er blitt glade i blir utsatt for noe vondt. Kritikken retter Scott mot autoriteter og de ansvarlige for barnehjemmet på Flugum. For å oppnå dette skaper Scott tydelige kontraster mellom barna og de voksne. Det skapes polaritet og konflikt mellom barna og de voksne. Skildringene av overgrepene og den umenneskelige behandlingen skaper et sinne rettet mot overgriperne og de skyldige.

Arne Beisland skriver i sin biografi av Gabriel Scott: «I sin bok «De vergeløse»

(1938) slynger han all sin vrede og harm, all sin hån og spott ut over dem som lar urett og pinsel skje over menneskene.» (Beisland 158).

Særlig familien som driver Flugum blir framstilt i et negativt lys. Alberts første møte med dem setter allerede tonen: «Han så en knoklet og brunlet mann i skaftestøvler og arbeidsskjorte med smalt ansikt og hengende barter og lange hestetenner i munnen – Flugumen selv, forstod han og kunde ikke for at han grøsset ved synet.» (Scott 23).

Beskrivelsen av «Flugumen» og Alberts reaksjon fungerer som et frampek på at dette ikke er en god bestyrer av barnehjemmet. Det kommer tidlig fram at barnehjemsbarna misliker Flugum-familien sterkt. Faren på gården blir beskrevet som «en faen, enda de måtte kalle ham far – en slags gamp i menneskeskikkelse, hard og uvøren tvers igjennem.» (Scott 40). I romanen går han mest under navnet «Flugumen», og «Flugumfaen». Kona på gården går under navnet «Fluguma», mens barna demmes blir kalt «Flugumyngelen». Dette viser at barnehjemsbarna ikke har et godt forhold til dem. Kallenavnene skaper distanse og kulde og umenneskeliggjør dem. Derfor blir det vanskelig for leseren å sympatisere med Flugum-familien.

Gjennom hele romanen bygger Scott en tydelig kontrast mellom Flugum-familien og barnehjemsbarna.

Dette ser vi spesielt på forholdet mellom Flugum-barna og barnehjemsbarna. Det er lite kontakt mellom disse to gruppene, til tross for de bor i samme hus og er på omtrent like alder. Flugum-barna får gå på skole, spise rikelig med mat og leke som andre barn. Det kommer tydelig fram at de ser ned på barnehjemsbarna. De fleste gangene vi møter dem gjør de narr og grupper seg sammen mot barnehjemsbarna.

Denne kontrasten blir tydeliggjort i julehøytiden. Flugum-familien feirer i overdådighet, mens barnehjemsbarna blir utelatt fra all feiring:

«Det luktet bare av smult og bakverk og andre lekke saker i huset, stort mere merket de ikke til stasen.» (Scott 75).

Gjennom hele romanen skaper Scott en tydelig konflikt mellom disse to partene. Scott fremstiller Flugum-familien som antagonistene til barnehjemsbarna. Dette gjør at vi får noen legge skylda på. Vi kan rette sinnet og skylden på Flugum-familien.

For å ildne opp under dette sinnet beretter Scott om de dårlige kårene og urettfer-

² Bytting referer i denne sammenhengen til underjordsfolk eller huldrefolk som var skapninger i nordisk folketro. Utrykket ble ofte brukt om vanskapte og åndssvake barn. (Store Norske Leksikon: Bytting)

digheten som rammer barna, men også om overgrepene og mishandlingen som finner sted. De elendige kårene barna lever i blir skildret til minste detalj. Det er jo nettopp denne dårlige behandlingen av barna som utgjør essensen i Scotts kritikk av barnevernet og dette er derfor et hovedtema i teksten. Det er naturlig at leseren vil føle sinne mot de ansvarlige for barnas lidelser. Et av områdene Scott fokuserer på er det harde arbeidet barna blir satt til. De må opp tidlig på morgen og arbeider til sent på kveld, på jordene og i skogen. Barna blir nektet å gå på skole, men blir i stedet rett og slett brukt som billig arbeidskraft.

«Store og små om hverandre med bøtter og baljer ved siden av sig og plukket poteter så fort de orket» skriver Scott i en av de mange skildringene av barnas slit. Albert får virkelig kjenne på det tøffe arbeidet allerede den første dagen:

«Den første dagen i helvete var gått, det første sekund i evigheten.» (Scott 36). Scott skaper et kraftig bilde når han sammenligner en dag på barnehjemmet med en dag i helvete. Tilværelsen på barnehjemmet blir beskrevet som «gledeløs», arbeidet tar aldri slutt, det er alltid en «ny økt etter den som var gått» (Scott 37). I tillegg til det harde arbeidet får barna minimalt med mat. Scott skriver at «det var like fra sengen i åkeren uten så meget som en brøds kalk å gå på». (Scott 37) Kvaliteten på maten er også dårlig. De får enkel kost som sild, grøt og brøds kiver. De får heller aldri nok mat og vi får stadig høre om hvor sultne de er. Barna var «så sultne iblandt, at de stjal ifra grisen når de bar ut mat bøtten.» (Scott 69). I tillegg blir maten de får betegnet som «fór» og beskrevet som om det «ikke var til folk men til krøtter» (Scott 47). Barnehjemsbarna blir behandlet som skapninger på linje med dyr. Scott skildrer skuffelsen barna opplever når «det kunde lukte så lekkert fra kjøkkenet ... men så var det ikke til dem.» (Scott 51). Scott setter barnas nød i skarp kontrast til Flugum-familien liv i velstand. Det er klart at vi som lesere føler et sterkt sinne mot denne urettferdigheten.

Den fysiske mishandlingen og overgrepene er elementer som ytterligere vekker sinnet hos leseren. Overgrepene som beskrives i romanen er svært alvorlige fordi de begås mot barn; små barn som er uskyldige og «vergeløse». En av formene for mishandling i romanen er bruken av fysisk straffemetoder. Scott forteller om Petter som får ris hver gang han «væter senga», slik at det kom «en bloddråpe

frem mellom slagene og bredde sig og blev større og større» (Scott 32). Både Albert og de andre barna får juling og ris når de har gjort noe galt, uansett hvor ubetydelig det er. Faren på gården mishandler barna både verbalt og fysisk. En slik episode finner vi når Albert er på skogen og arbeider med tømmer med «han far». Albert kunne ikke løfte en tung stakk og «han far» «skjelte ham ut for alle mulige ting, for iddiot og for sau og for gærning, for fomp og for naut og hvad han fant på.» (Scott 65). I tillegg får Albert så «mye juling i skogen, som han ikke hadde fått fra han blev til», kun fordi han lo av «han far» som ble revet over ende av hesten. «Han far» lar sinnet sitt gå ut over hesten også, «han dengte løs på den så lenge han orket, så hesten blev stående og skjelve i stallen i flere timer efterpå.» (Scott 66). Han lar altså sitt raseri føre til vold mot både barn og dyr. Det er tydelig at Scott fremstiller «han far» som en mann med et ukontrollert temperament. Vi kan trygt si at en slik mann ikke er skikket til å drive et barnehjem!

Mot slutten av romanen ankommer to nye jenter, Gunda og Kristine. De kommer fra Tyslands barnehjem (Scott 132). Der ble Gunda voldtatt av en tilsyns mann. Seksuelle overgrep er noe av det verste som kan skje på et barnehjem. Albert reflekterer over det han har fått høre og retter sitt sinne mot de voksne:

«Herregud hvor de voksne var fæle – hvor de var simple og stygge og rå.» (Scott 134). Ved å inkludere en hendelse som har skjedd på et annet barnehjem viser Scott at problemene ikke bare er på Flugum. Scott utvider dermed kritikken til å gjelde for flere barnehjem.

Gjennom hele romanen retter Scott en kraftig kritikk mot tilskuerne; de som ser at urett begås, men ikke griper inn. Både autoritetspersoner som ser gjennom fingrene og vanlige folk som vender det blinde øyet til. Når han kritiserer barnevernsinstitusjonen unnlater han ikke å påpeke at vi alle kan være medskyldige. Scott appellerer til leserens følelser, med et mål om å skape skyldfølelse og skam. I innledningsdiktet henvender Scott seg direkte til leseren ved å skrive i andre persons synsvinkel. Dette understreket at det er et reelt samfunnsproblem han ønsker å kaste lys over, og ikke bare et fiksjonelt problem i en roman. Han vil oppfordre leseren til å ta reelle grep til forandring ved å appellere til leserens skyldfølelse:

«Og du min søster og du min bror ser togene vandre avsted.

Og vi stiller oss op i de tauses kor og lar dem få vandre i fred.

Vi står der i stumme rekker og ser, og vi løfter ikke en arm.» (Scott 3)

Legg merke til at Scott inkluderer både min søster og bror. Han skaper også et inntrykk av store mengder mennesker ved bruk av «togene», «kor» og «rekker». Dermed utvider Scott mottakergruppen; vi er alle skyldige. Vi ser også at Scott bruker personlige pronomener som gjør at han inkluderer seg selv blant de skyldige. Scott fortsetter anklagen videre i diktet når han skriver:

«Vi gjør som levitten, som Pål eller Per». Han alluderer først til Bibelen og Jesus' lignelse om *den barmhjertige samaritanen*, hvor presten og levitten i lignelsen går forbi uten å hjelpe den forslåtte mannen (Bibelen 2011, Luk. 10:25-36). Menneskene som ikke griper inn når de ser barnas nød blir sammenlignet med levitten og presten i lignelsen. «Pål og Per» er en allusjon til det norske folkeeventyret om Espen Askeladden, skrevet ned av Asbjørnsen og Moe. Uttrykket Per og Pål brukes ofte i betydningen folk flest (Beyer). Dette understreker at Scott ikke bare kritiserer barnevernsinstitusjonen og andre autoriteter, men alle folk som ikke griper inn når urett begås mot barn.

Et eksempel på at vanlige folk ikke griper inn, finner vi i episoden når Albert rømmer fra Flugum og søker tilflukt hos Reidar og foreldrene hans. Dette er for så vidt et av romanens lyspunkter.

Albert får både mat og omsorg hos familien som tar han imot. «Albert ble så glad og takknemlig at det hetet i øynene hans.» (Scott 100). I kontrast til elendigheten på barnehjemmet, blir han helt overveldet av godheten disse menneskene viser ham. Lyspunktet i fortellingen er kort. Albert legger ut om den dårlige behandlingen han får på barnehjemmet. Foreldrene til Reidar viser både sympati og medfølelse, men når alt kommer til alt tør de ikke gjøre noe av frykt for egen økonomisk sikkerhet og omdømme. «Det er ikke så godt for oss småfolk å si noe» er unnskyldningen han får (Scott 102). Når Albert skjønner at de ikke vil hjelpe han «[legger] han hodet på bordet og gråt[er]» (Scott 103). Alberts sterke emosjonelle reaksjon får leseren til å ønske at foreldrene til Reidar kunne ha hjulpet han. Samtidig kan leseren kjenne seg igjen; hvor mange ville ha grepet

inn, når egen økonomisk og sosial status settes i fare? Gjennom hendelsen viser Scott at vi alle kan se at noen må gripe inn; bare ikke meg selv.

Scott fokuserer på at dette ikke skjer på et bortgjemt sted. Nei, det skjer på lyse dagen under folks oppsyn. «Flugumgården lå ikke avsides, Flugum lå midt i synet på folk, alfarveien gikk tvers gjennom tunet, ferdssåren mellom bygden og byen.» (Scott 79). Scott forteller om presten, ordføreren og skolebestyreren; viktige personer med autoritet og myndighet i lokalsamfunnet. På samme vis som i innledningsdiktet kan vi si at Scott alluderer til lignelsen om *den barmhjertige samaritan* (Bibelen 2011, Luk. 10:25-36). I motsetning til den bibelske lignelsen er det ingen «barmhjertig samaritan» i Scotts versjon. Det er dermed ingen redning, ikke noe håp for barna på Flugum. «Presten satt mett og nærsynt i setet og så ut gjennom gullbrillene sine, han skimtet kanskje noen barn i farten, noen stygge og skitne unger som kunde ligne på kråker eller rotter og som holdt på å rote i bakken, men så var det ikke hans barn.» (Scott 79).

Hverken ordføreren eller skolebestyreren enset dem heller. Scott trekker spesielt fram presten som «skulde hjem og skrive på en preken og forklare om nestekjær-

lighetens vesen». Presten, ordføreren og skolebestyreren, blir som presten og levitten i lignelsen, arrestert for sitt hypokrati.

Albert og de andre ungene blir oppgitt og fortvilet og konkluderer med at «ingen, ingen hadde noe med dem, de var engang overgitt til sin skjebne.» (Scott 79). Stemninga i historien blir dyster og vi får føle på håpløsheten som barna lever i. Dette skaper medlidenhet for barna, men også dette sinnet mot de skyldig og medskyldige. Samtidig kan Alberts klage treffe leseren direkte, fordi leseren selv har «overgitt barnehjemsbarna til sin skjebne».

Konklusjon

Nå er vi kanskje bedre skikket til å forstå hvorfor Svein Slettan hevder at *De vergeløse* er blant de tendensromaner som har satt tydeligst spor etter seg i Norge. (Slettan). Det er ingen tvil om at Scott har skrevet en roman som engasjerer og utfordrer. Den gripende og sterke historien om Albert og de andre barna på Flugum treffer og stimulerer leserens følelser. Det at Scott klarer å engasjere et bredt spekter av følelser hos leseren, gjør at romanen fungerer effektivt som samfunnskritikk. Vi har sett at Scott bygger karakterer som leseren klarer å knytte sterke bånd til. Derfor får leseren sterk

sympati for barna; vi lider med dem i nøden og jubler med dem i gledene. Når det vonde rammer barna vi har blitt glad i, snur Scott følelsene over til sinne.

Det skapes et sterkt sinn mot alle og enhver som er skyldige i urettferdigheten og lidelsen. Enten det er «Flugumen» som juler et «ulydig barn» eller myndigheter og barnevern, presten og ordføreren. Til slutt glemmer ikke Scott at ansvaret må falle på noen. Han klandrer hovedsakelig de ansvarlige myndighetene og andre autoriteter. Samtidig lar han ikke allmenheten slippe unna; de passive tilskuerne er også medskyldige. Scott appellerer direkte til leseren og klarer å skape skam og skyldfølelse. Alt dette gjør at Scott er suksessfull i å stimulere leserens følelser. Leseren blir engasjert slik at det skapes et samfunnsengasjement rundt forholdene på barnehjem i Norge.

Vi kan nok hevde at *De vergeløse* derfor fungerte som en effektiv tendensroman i sin tid. Vi får anta at slike dårlig forhold ikke finnes på barnehjem i Norge i dag. Allikevel er romanens litt bredere temaer, som barnemishandling og omsorgssvikt, like aktuelle nå som den gang. Derfor kan vi si at *De vergeløse* er en tidløs roman som er og vil være relevant for dagens og morgendagens lesere.

Bibliografi

Scott, Gabriel. *De Vergeløse*. Det Norske Språk- Og Litteraturselskap, 1938. PFD-fil.

Dahl, Truls Erik, og Ruth Skistad. *Gabriel Scott: Et Levnetsløp*. Fjellhammer: Juni, 1998. Print.

Beisland, Arne. Gabriel Scott. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag, 1949. Print.

Bibelen. Bibelselskapet, 2011. Print.

Slettan, Svein. *De Vergeløse: Etterord Ved Svein Slettan*. Bokselskap.no. Internett. 13 Aug. 2014. <<http://www.bokselskap.no/boker/devergelose/etterord>> .

Beyer, Edvard. *Per og Pål*. Store Norske Leksikon. 14 Feb. 2009. Internett. 20 Sept. 2014. <https://snl.no/Per_og_Pål> .

Store Norske Leksikon. *Bytting*. 14 Feb. 2009. Internett. 20 Sept. 2014. <https://snl.no/Per_og_Pål>

Wikipedia. *Tendensroman*. Internett 20 Sept. 2014.

<<http://no.wikipedia.org/wiki/Tendensroman>>

Scott stadig i vinden

Gabriel Scott i Høvågavisa

Sammen for kultur! Litterære størrelser på Kvanneid pensjonat i Høvåg. Forfatter og lokalhistoriker Jostein Andreassen (se bildet) kåserte om kunstmiljøet på Kvanneid pensjonat, hvor blant andre Gabriel Scott, Vilhelm Krag og Nordahl Grieg var stamgjester. Arrangementet var på Lillesand folkebibliotek 23. april. Etter forfatterbesøket ble det samling til lunsj på Lillesand Hotel Norge sammen med Jostein Andreassen og Ingjerd Modal. Der fortalte Ingjerd en historie fra Gabriel Scotts bok *Det spøker*, og bøker av Jostein Andreassen og Scott- Selskabets bøker var å få kjøpt. K&TE

Gabriel Scott i TV-Agder

TV-Agder har gjentatte ganger i sommer sendt det festlige Nidelven- programmet "Ront elva", blant andre med UiA-pensjonist fra Dømmesmoen, tidligere fylkesordfører Jon Fløistad, som en inspirerende forteller, og med medvirkning av noen herlige Arendal- superpatriotiske visesangere. Naturlig nok ble Maagereiret i Brattekleiv på

Tromøya ved Galtesund fokusert, og Scotts pasjon for pistolskyting. Målet hans for inneskytingen i stuen var som oftest 10 dager gamle brød, som den eminente pistolskytter Scott var stor forbruker av i skytingens anledning, og en leverandør av brødet fortalte livlig om dette. Noe av det artigste å gjenoppleve var likevel visningen av filmopptaket fra 1947 av Gabriel og Birgit Scott i Maagereiret, en sekvens som kom i siste sekvens av *Medie-service* filmen, den om utløpet av Nidelven utover mot Mærdø. Utrolig gøy å se, stor takk til TV-Agder og *Medie-Service* i Arendal, send endelig dette på nytt og på nytt! K&TE

Gabriel Scott i Fædrelandsvennen

Tendensiøs leder 23. juni, Bittelillesand, konsentrat: Denne uka er det fest i Lillesand. Lillesandsdaene pågår, byen feirer seg selv og sommeren ønskes velkommen Som kjent er ikke alle invitert. Tiggerne i Lillesand opplevs altså så plagsomme at de må jages ut av byen. Det er ikke plass til dem i trange, lille Lillesand, tiggingen blir for synlig i gatene. Årsaken er blant annet fordommer om at tiggerne er knyttet til organisert kriminalitet, noe en aktuell FAFO-rapport har tilbakevist. Og det argumenteres med at det er bedre å hjelpe fattige der de bor enn å gi småpenger her. Dette argumentet er i det minste prinsipielt og deles av flere, men herfra å hevde at tigging derfor må forbys, skjer bare i Lillesand, som eneste by i Norge.

Et ironisk sammentreff er det at samme by nok en gang skal feire Gabriel Scott nå under Lillesandsdaene. Det arrangeres utstillinger og foredrag om dikteren, som Lillesand trykker til sitt bryst. Derfor er det på sin plass å oppfordre Lillesands innbyggere til å bruke litt av "daene" til å reflektere over den store sørlandsdikterens forfatterskap. "Barmhertighetens avmakt på jorden er et hovedtema i Scotts forfatterskap", skriver Gabriel Scott Selskabet i Lillesand på sin hjemmeside. Og sånn er det, grunnlaget i Scotts diktning handler nettopp om å forsvare de små og vergeløse i samfunnet. Vi kan bare tenke oss hvordan han i dag ville beskrevet behandlingen av tiggerne i Lillesand. K&TE

Kommentar til Gabriel Scott i Fædrelandsvennen

Gabriel Scott selskabet stiller seg ikke bak lederen i Fædrelandsvennen den 23. juni - og vi vet heller ikke om Gabriel Scott ville gjort det, slik det fremkommer av lederen. Sammenblanding av politikk og frivillig dugnadsarbeid, som både LillesandsDa'ene og Gabriel Scott Selskabet er tuftet på, hører ikke hjemme noe sted, og vi stiller oss uforstående til det redaksjonelle innlegget. Til oss er alle invitert, og hjertelig velkomne til alle våre arrangementer.

Gabriel Scott Selskabet

Nok et sterkt dikt av Gabriel Scott, å minnes nå i 2015, 75 år etter angrepet på Norge 9. april 1940:

Det måtte noen være små

*Det måtte noen bli igjen,
vi kunde ikke en og hver
gå løs på fienden med gevær
for det om vi var menn.*

*Det måtte være noen
som blev igjen her hjemme
og villig berget loen
og tappert lot seg glemme.*

*Det måtte noen trelle
med not og garn i fjorden
og det måtte noen stelle
med skogen og med jorden.*

*Det måtte noen stikke
en flis iblandt til gloen,
det måtte noen flikke
på buksen og på skoen.*

*Det måtte noen kare
litt jordsmonn over skrammen,
vi kunde ikke fare
til England alle sammen.*

*Det måtte være noen små,
vi kunde ikke alle gå
som mange blandt oss gjorde
og bare være store.*

*Men vi som blev tilbake
vi spiste ikke kake,
vi slikket våre sår.*

*Vi var en trofast skare,
vi tygget klippfisk bare
i fire lange år.*

Innsendt av Kirsten og Thor Einar Hanisch,
Diktet aktualiserer situasjonen slik den var for de fleste nordmenn under okkupasjonen.
Dette og andre krigsrelaterte dikt er å finne i Årringer, Aschehoug, 1945

Gabriel Scott i Dinkelsbühl

7. – 11. mai var vi fire fra Gabriel Scott Selskabet som reiste til Dinkelsbühl i Syd-Tyskland for å gå i Gabriel Scotts fotspor. For uten Selskabets «mor» Ingjerd Modal og jeg som var der for første gang, var det Berit Junge Henriksen og Arne Henriksen som har besøkt Dinkelsbühl nesten hver sommer siden 1999. Nå kunne vi få ta del i alt de hadde funnet ut om Scott i Dinkelsbühl. Det var til stor gjensidig glede. Dinkelsbühl er Tysklands best bevarte middelalderby. Den er ikke bombet under noen krig. Bymuren er intakt og har 14 tårn og fire porter.

Dinkelsbühl (bilde fra ei bok)

Svenskene beleiret Dinkelsbühl i 1632 under 30-årskrigen. Befolkningen regnet med at de ville rykke inn i byen og brenne og plyndre. Da reddet en jente kalt Lore situasjonen. Hun fikk med seg en flokk med barn og gikk rett mot den svenske øverstkommanderende, som kom på bedre tanker ved synet, fordi det minnet ham om hans sønn som nett-opp hadde dødd.

Det er i følge et skuespill fra 1896 det skjedde slik, så sannhetsgehalten må kanskje tas med en klype salt. Men i alle fall er det slik historien dramatiseres ved den årlige festen Kindersezeche som har vært feiret siden 1897.

Det er veldig stas å bli valgt ut til å spille årets Kinder-Lore. (bilde fra internett)

Byen er veldig romantisk med hus i bindingsverk. Butikk-skilt må males på veggen med gotiske bokstaver, så man føler seg nesten hensatt til middelalderen ved å være her, hadde det ikke vært for bilene, selv om de bare kan kjøre i 10 kilometer i timen. Arne sier:

Det er jo noe spesielt med den byen, jeg vet ikke hva det er, men den skiller seg ut fra alle andre tyske byer jeg kjenner. Turistkontoret har et motto. «Es liegt ein Zauber über Dinkelsbühl» — «Det ligger en fortryllelse over Dinkelsbühl», og det er ikke bare skryt.

Vi kjørte hestedrosje. Det sies at husene er forskjøvet i forhold til hverandre fordi folk var så nysgjerrige at de ville kikke nedover gata – et alternativ til sladrespeil.

Til denne byen kom Gabriel Scott for første gang i 1907, på vei hjem fra Italia sammen med sin første kone Ellen og barna Erik Waldemar (5), Elg Bjarne (4) og Vagn Aage (1), og de var sikkert veldig slitne etter den lange reisen. Likevel har nok Scott blitt fortryllet av denne husrekken som er det første man ser når man går av toget. På dette første besøket skrev han «Da Sankt Peter kom i det grønne tårn», som siden ble til kapittel 11 i boken Det gyldne evangelium (1921). Siden besøkte han byen flere ganger.

Det grønne tårn.

Det grønne tårn er et utkikkstårn. Men i Det gyldne evangelium er det et fengsel der Sankt Peter kom fordi han var på pub hvor han vant alle rundene i et kjeglespill, noe som gjorde at de trodde han var fanden. Derfor kastet de ham i fengselet.

Her var kjelebanen hvor St Peter spilte kjeglespill i kap 11 i Det gyldne evangelium.

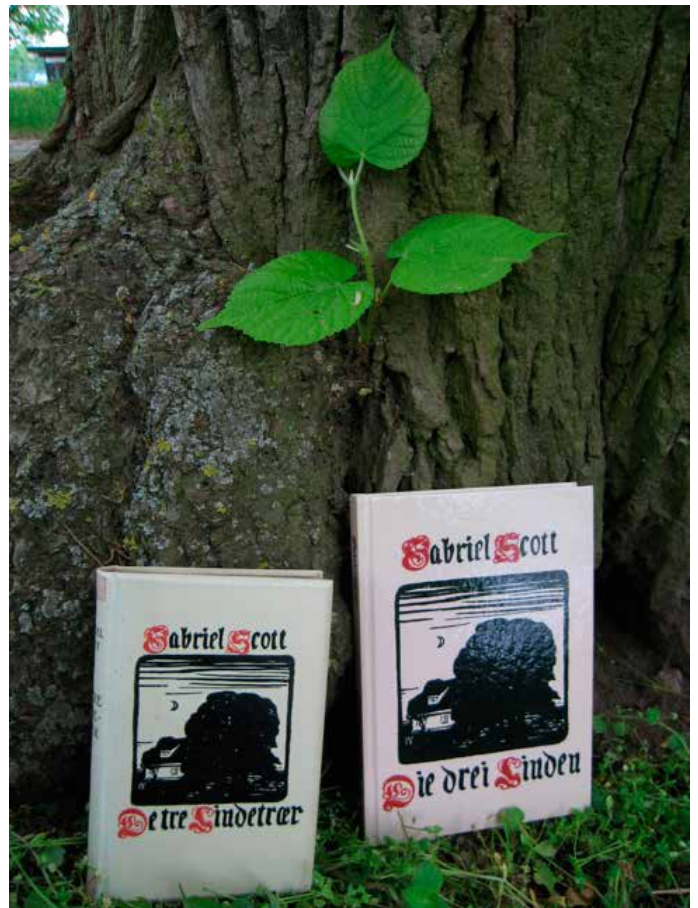
I 1907 skrev Gabriel Scott også De tre lindetrær som er en romantisk bok om venninnene Trude, Maria og Elisabeth som alle var forelsket i Didrik, som dessverre druknet i elva. De tre lindetrærne som har gitt boka tittelen står fortsatt like utenfor bymuren, men i boka er de plassert utenfor Elisabeths hus langt ute på en slette. I år er her byggeplass med ei heisekran og containere, men når huset bak lindetrærne er renoverert kommer sikkert romantikken tilbake.

De tre lindetrær som har gitt navn til Gabriel Scotts bok med samme navn.

Hellige tre kongers kapell som vi kan lese om i De tre lindetrær. I bakgrunnen skimter vi Det grønne tårn.

De tre lindetrær (1907) og Die drei Linden (2013) oversatt av Hermann Dollinger.

Gabriel Scott skriver mot slutten av boken: *Linden er de gamle jomfruers trær, som bjerken er de unge brudes. Den har de mykeste blad i verden, om stammen er aldrig saa rynket og sprukket. Ja, hvert av dem er saa tynt og fint, at solen skinner tvers gjennom det, og alle ser de ut som et hjerte.*

I 1936 bodde Scott nesten et helt år i Dinkelsbühl. (fra mars 1936 til januar 1937) Da satt han i tårnet Haymarsturm og skrev Helgenen.

I sort/hvitt ser vi Scotts kone Birgit og deres sønn Dag foran Haymarsturm i 1936. Og i farger på samme sted Ingjerd, Berit og Arne i 2015.

Fra tårnet Haymarsturm kan vi se huset som Gabriel, Birgit og Dag antagelig bodde i. Det ligger på murens ytterside, og er som vi ser en del av muren. Foto: Ingjerd Modal

I tårnet Haymarsturm der Scott satt og skrev Helgenen. Her er italienske veggmalerier fra ca 1870. Fra venstre Harde, Ingjerd, Arne og Berit. (Foto: Adi Lober)

Dr. Richard Mirsberger (92 år)

Adolf Lober («Adi») har vært Berit og Arnes sentrale kontakt i Dinkelsbühl. Han fungerte også som guide og dørplåser for oss. (Foto: Ingjerd Modal)

På biblioteket i Dinkelsbühl finnes de fleste tyske Scott-oversettel-sene, som er en gave fra Arne. Adi har ordnet med at Scott har fått sin egen hylle på biblioteket.

Vi var så heldige at vi fikk spise middag sammen med Dr. Richard Mirsberger som lekte med Dag Scott i Dinkelsbühl i 1936. Dr. Mirsberger har jobbet over 20 år for EU i Brussel med å samordne de ulike lands lover.

Vi bodde på Hotel Weisse Ross som er det samme hotellet familien Scott bodde på da de kom hit i 1907. Fra hotellrommet kan man se Det grønne tårn.

Siste dagen var det friluftskonsert med byens Knabenkapelle med 500 tilskuere. Adi hadde i all hemmelighet fått turistsjefen til å ønske spesielt velkommen til oss norske gjester. Turistsjefen fortalte at Gabriel Scott skrev Helgenen mens han var i Dinkelsbühl i 1936, og at Scotts bøker på tysk kunne lånes på byens bibliotek. Det var stas!

*Tekst og foto
Harde Johannessen*

Knabenkapelle (bilde fra internett)

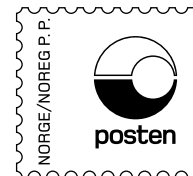
Vet du at

- Thorfinn Hamre, f.1931, død 3/7 2015, oppvokst i Høvåg, var den som gjorde smedarbeidet på minnesmerket over Gabriel Scott utenfor Høvåg kirke, etter mønster av gamle varder langs Blindleia. Minneord i Fvn 11. juli.
- flere prester rundt om i landet markerer Gabriel Scotts fiskeren Markus som eksempel for menneskers forsoning ved livets slutt: med seg selv, med mennesker, livet og døden.
- ved en stort anlagt markering av 20-årsjubileet primo juli for åpningen av Kas-senkanalen, som binder sammen Isefjærfjorden og Kvanneidfjorden (Blindleia), ble selvsagt "trollet" Kassetassen omtalt.
- Signe Bjørnholmen - aktiv i Gabriel Scott Selskabet siden starten - sto frem med å lese opp fra nettopp Kassetassen av Gabriel Scott.
- "Vandring i Gabriel Scotts rike" ble gjennomført 24. juni, med orientering i Lillesand av Anders Bjørnholmen om "Gabriel Scotts plass", og med tur til Brekkestø, der Ingjerd Modal fortalte historier fra Gabriel Scotts bøker Skipper Terkelsen, Vindholmens beskrivelse og Kilden. Avslutning på Hotell Norge i Lillesand med herlig lunsj og underholdning ved Tor Flaa. K&TE

(k&te)

Retur:
GSS v/ Arnhild Egeland
Sømsveien 140
4638 Kristiansand S

A PRIORITERT
PRIORITAIRE

Gabriel Scott Selskabet

FORLAGET

BLI MEDLEM av Gabriel Scott Selskabet
– og få bøkene til medlemspris!

Gabriel SCOTT
– mer enn du tror,
og stadig aktuell

Forlagsvirksomheten er Selskabets viktigste satsing i det å sørge for at Gabriel Scotts forfatterskap ikke går i glemmeboken. Tvert om jobber vi for å trykket opp igjen alle Scotts bøker, en for en, etter hvert som vi har økonomi til. Etter hvert som titler bli utsolgt fra GSS forlaget, prøver vi å få til opptrykk innimellom ny-utgivelser. Også i år er planen å ha en godbit klar til årsmøtet. Så vel møtt!

Du kan bestille bøker fra GSS sin nettside
www.gabrielscott.no
eller fra forlagsansvarlig
Peer Rødal Haugen
tlf. 99261422 / post@peers.no

Det lønner seg å være medlem av GSS. Medlemskontingenten er raskt inntjent ved noen få bokkjøp. Og bøkene skal du jo ha uansett! Rabatten er ca 30% (avrundede beløp). Ellers er bøkene å få bokhandelen, eller kan bestilles der.

TITLER GSS LEVERER	PRIS	MEDLEM
Agdesiden	195,-	135,-
Alkejegeren	250,-	175,-
Barkefletteren	250,-	175,-
Blaaskjæl	250,-	175,-
Camilla Dyring (hft.)	149,-	105,-
Det gyldne evangelium (hft.)	149,-	105,-
The golden gospel (hft.)	149,-	105,-
Det spøker	200,-	140,-
Fant / Josefa (i ett bind)	350,-	245,-
Fergemannen	250,-	175,-
Fugl Fønix (hft.)	199,-	140,-
Helgenen	290,-	200,-
Hollender-Jonas, I og II (i ett bind)	200,-	140,-
Hyrden (hft.)	149,-	105,-
Jagtjournalen(hft.)	149,-	105,-
Jernbyrden, I og II (i ett bind)	350,-	245,-
Lillehavns mysterier 1 (hft.)	149,-	105,-
Lillehavns mysterier 2 (hft.)	149,-	105,-
Markus the Fisherman	200,-	140,-
Pider Ro's historier	250,-	175,-
Sanketeina 1 (hft.)	125,-	90,-
Sanketeina 2 (hft.)	149,-	105,-
Skipper Terkelsens levnedsløp (hft.)	149,-	105,-
Stien	250,-	175,-
Sven Morgendug (hft.)	149,-	105,-
Sølvfaks	200,-	140,-
Tripp-Trapp-Tresko	200,-	140,-
Vester i skjærene	250,-	175,-
T-SKJORTE	170,-	170,-

Bøkene kan bestilles fra **www.gabrielscott.no**